

ROLUL ȘI LOCUL UNEI BIBLIOTECI COMPUTERIZATE ÎN CERCETAREA ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTUL MEDICAL

Flora Grigorescu*, Iuliana Ștefănescu*, F. Demian*, I. Pascu**

*Biblioteca Centrală

**Clinica de Neurologie

Universitatea de Medicină și Farmacie Tirgu-Mureș

Bibliotecile fac parte dintre acele structuri cărora procesul devenirii le este intrinsec, pentru că sînt cele mai strîns legate de cunoaștere. Între biblioteci, cele universitare au un profil specific, ce decurge din interdeterminarea dintre acestea și învățămîntul superior, în calitatea lor de parte integrantă a învățămîntului. Trebuie să subliniem și strînsa legătura a bibliotecii universitare cu planul de cercetare al institutului pe care-l deservește și orientarea activității bibliotecii în această direcție. Această legătură trebuie însă să depășească nivelul unei simple informări documentare, trebuie să-i permită specialistului din bibliotecă integrarea sa în evoluția cercetării din instituție, pînă în momentul finalizării acesteia sau chiar și mai departe, după acest moment.

Diferitele categorii de beneficiari ai bibliotecii universitare, studenți, cadre didactice, cercetători, cadre medicale, resimt cu acuitate fenomenul de frustrare și presiune produs de explozia informațională, de supralicitarea și depășirea capacităților umane cognitive. La depășirea limitelor de prelucrare individuală a informațiilor se adaugă și imposibilitatea economică de a le procura și explora la timp (1).

Fremont Rider, autor al cîtorva cărți de răsunset în domeniul microformatei, spunea: "Ni se pare că a venit ziua în care, dacă nu vom realiza cel mai perfecționat posibil serviciu bibliografic de informare, civilizația poate muri sufocată, înăbușită de propria sa pletoră tipografică" (citată după 2).

Depășirea acestei crize a informării este o problemă de mare actualitate în lumea întreagă și se rezolvă prin introducerea tehnicii de calcul și în acest domeniu. Rolul principal îi revine tot informării și documentării realizate de bibliotecă, asistată de calculator și de mulțimea mijloacelor de înmagazinare a informației. Informatica își confirmă, și aici, forța operațională, preluînd din sarcinile de rutină ale specialistului, punînd în același timp, la dispoziția beneficiarului, rapid și exhaustiv, informația existentă în baza de date cercetată.

Dacă în lume s-au făcut pași importanți în prelucrarea automată a informațiilor în biblioteci (3), ajungîndu-se la crearea de baze mari de date, cum ar fi *Medline* în S.U.A. sau *Excerpta Medica* în Olanda și a unor rețele de transmisie la foarte mare distanță (4), în țara noastră, începînd din acest an se

incearcă introducerea unui sistem unitar de prelucrare automată a publicațiilor. Biblioteca Centrală Universitară București a obținut de la UNESCO, pachetul de programe CDS/ISIS, pe care l-a distribuit tuturor bibliotecilor universitare (5).

Pachetul de programe CDS/ISIS prezintă mai multe avantaje: va fi introdus în toate bibliotecile universitare din țară, permițând comunicarea în rețeaua națională de transmitere a informațiilor, asigură compatibilitatea în cazul intrării noastre într-o rețea internațională, permite conversia informației din baza de date într-un program avansat, realizează o interfață prietenoasă cu utilizatorul (6).

În cazul Bibliotecii Centrale din universitatea tirgumureșeană, impactul cu noua tehnică s-a produs în anul acesta, când World Vision International, ne-a donat un calculator compatibil IBM PC, prevăzut cu un cititor cu laser pentru compact discuri, cu o imprimantă de mici dimensiuni și cu un modem, care va permite intrarea în rețeaua națională și în viitor, în cele internaționale. Conducerea universității a înzestrat biblioteca cu încă un calculator, care ne este de mare ajutor în crearea bazei de date.

Un curs pentru utilizatorii programului CDS/ISIS, organizat de W.V.I. în colaborare cu BCU București, urmat de doi bibliotecari din instituția noastră, ne-a ajutat să ne apropiem și mai mult de problemele de prelucrare automatizată a datelor, pregătindu-ne pentru pasul următor, crearea bazei de date proprii.

Cu ajutorul pachetului de programe CDS/ISIS putem crea baze de date care să răspundă aplicațiilor și cerințelor specifice unui sistem operațional de informare-documentare. Programul ne permite crearea de baze de date atât pentru cărți, cit și pentru articole din reviste de specialitate. Introducerea referințelor bibliografice pentru cărți și articole se face cu ajutorul unui borderou de date, pe care se poate interveni ori de câte ori este necesar, pentru corecturi, modificări sau actualizări. Programul permite regăsirea informației, prin vizualizarea dicționarului de termeni indexați, pe mai multe căi:

- se pot selecta direct termenii doriți în căutare;
- selectarea unei opțiuni cu ajutorul unei chei de căutare, folosind cimpurile de acces: autor, titlu, editură, CZU, descriptori ș.a.;
- efectuarea unei cercetări formulind o ecuație de căutare;
- informația poate fi sortată după una sau mai multe chei de indexare.

Utilizind acest program avem posibilitatea să satisfacem cerințele diverselor tipuri de servicii orientate spre utilizator: bibliografii prestabilite de carte și articole din periodice, bibliografii la cerere, sinteze documentare, participare la crearea instrumentelor naționale de informare, prin elaborarea cataloagelor colective, participarea la sisteme internaționale existente în domeniu prin transfer de date bibliografice, împrumut internațional (7).

În numai două luni de lucru, am reușit să prelucrăm pe calculator, toate cărțile intrate în bibliotecă în cursul anului 1991 și 300 articole din periodicele de specialitate, la care am introdus 510 descriptori, vocabular în

permanentă îmbogățire. Din mica noastră bază de date, utilizatorii, cadre didactice medicale și studenți, au beneficiat deja de bibliografii la cerere.

În afara informațiilor pe care le oferim din baza noastră de date, mai punem la dispoziția utilizatorilor noștri și informația de specialitate, stocată pe compact discuri, din anii 1983-1990, din unele bănci mari de date, printre care și Medline.

Informația din baza de date Medline, din anii 1989 - martie 1991, se prezintă sub formă de fișe de articole care, pe lângă obișnuitele date de referință, mai cuprind și descriptorii și un consistent rezumat al articolelor. Utilizatorii noștri folosesc frecvent baza de date Medline, atît pentru informația de ultimă oră, cit și pentru conținutul ei extrem de bogat și diversificat. Poate fi ușor accesată cu ajutorul cuvintelor sau expresiilor cheie, fie din formula de căutare, fie din dicționarul de termeni. Cercetarea poate fi efectuată și pe autori, dar și direct pe revista dorită, al cărei conținut poate fi vizualizat și selectat în funcție de opțiune. Programul Medline permite tipărirea sau copierea bibliografiilor dorite (8).

Specialiștii pediatri, precum și studenții interesați beneficiază de un bogat material: "Pediatrics", din anii 1983 - 1990; "Pediatrics in Review", 1985-1990;

"The Pediatric Infectious Disease Journal", 1984-1989. Aceste compact discuri cuprind articolele integrale ale revistelor amintite; pot fi accesate cu ajutorul cuvintelor sau expresiilor cheie, autorilor, subiectelor sau titlurilor dorite, chiar și în cazul în care nu știm siguri de autor sau nu cunoaștem exact titlul lucrării. "Renal Tumors of Children", care oferă imagini color din "National Wilms Tumor Registry", completează materialul pus la dispoziția pediatrilor (9).

Compact discurile cuprinzînd sintezele "Year Books", oferă utilizatorilor noștri un bogat material din domeniile: cardiologie, dermatologie, radiologie, terapie cu medicamente, urgențe medicale, medicină internă, neurologie și neurochirurgie, obstetrică și ginecologie, pediatrie, psihiatrie. "The New England Journal of Medicine" ne oferă material din ianuarie 1989 - iunie 1991.

Pentru studenți, un material bogat ilustrat, cuprinzînd și chestionare, oferă compact discurile "American Family Physician", 1985-1990 și "The Family Doctor". Putem accesa informația prin cuvinte cheie, expresii, subiecte, fie din formula de cercetare, fie direct din dicționar.

Ne bucură faptul că un număr foarte mare de utilizatori, cadre didactice, cadre medicale, cercetători și studenți solicită informații prelucrate pe calculator. Mulți studenți din anii V și VI au căutat, selectat și tipărit bibliografii tematice, pentru lucrările de diplomă. Cadrele didactice și medicale au folosit materiale extrase la calculator, pentru temele de cercetare, pentru comunicări prezentate la diferite sesiuni științifice din țară și străinătate, pentru redactarea cursurilor.

Una dintre problemele care se discută mult în domeniul informaticii, este aceea a raportului dintre informația de tip clasic, unde documentul primar,

indiferent de tipul publicației, carte, revistă este elementul central și informația de tip modern, tehnicizată și computerizată, unde elementul central este informația despre documentul primar.

Cercetătorii și oamenii de știință, fie sociologi, psihologi, docimologi etc. sint de părere că, informația de tip clasic este mai bogată în formarea intelectual-afectivă a individului, lărgind contururile spiritual-afective ale spiritualității umane. Prin toate mijloacele pe care le are la dispoziție, tehnice, estetice, psihice, psihosomatice etc., exprimate prin grafie, artă plastică, stilul și principiul lecturii, chiar și simpla răsfoire a unei cărți sau a unei reviste, face ca întregul sistem de stimuli, într-o măsură mai mare sau mai mică, să participe la formarea individului.

Informația modernă este însă mult mai precisă, mai îngustă dar mai adâncă în ce privește formația individului. Ea este determinată de scopul și necesitatea directă de a răspunde asupra capacității de rezolvare a unor anumite situații. În acest sens este mult mai bogată decât cea clasică, pentru că ne prezintă date exhaustive asupra unității biblioteconomice locale, naționale sau internaționale. Reușește astfel să lege inteligențele umane într-un progres, în orice punct geografic s-ar afla.

Indiferent însă care din aceste tipuri le folosim - bine ar fi să le stăpânim ambele - trebuie să ținem cont de următoarele:

- informația există pentru a putea fi folosită;
- fiecărui consumator informația necesară;
- fiecare informație cu consumatorul său;
- informația rapidă economisește timpul consumatorului;
- informația deschide calea unui nou tip de societate, societatea individului informat.

Bibliografie

1. *Maksutovici Cristia*: Așteptări și cerințe ale cititorului student față de bibliotecă, în procesul formării sale. *Biblioteca*, 1989, 1, 7-8;
2. *Regneală M.*: Recenzie la "Thompson James, The end of Libraries, London, 1981". *Biblioteca*, 1989, 3, 32-33;
3. *Badea N., Matei D., Teodorescu B.*: Informatizarea bibliotecilor pe plan mondial. *Biblioteca*, 1988, 4, 31-33;
4. *Banciu Doina*: Rețele de informare automatizate. *Biblioteca*, 1988, 3, 32-33;
5. *Banciu Doina*: Automatizarea proceselor de informare în bibliotecă. Realizări și tendințe. Curs de inițiere în programul CDS/ISIS, Iași, 1991, aprilie 16;
6. *Banciu Doina*: Prezentarea pachetului de programe "ISIS", București, 1991, august 29;
7. MEDLIS-RO: Stagiul de inițiere privind Automatizarea bibliotecilor medicale din România, Iași, aprilie, 1991;
8. CD-ROM MEDLINE - Tutorial;
9. CD-ROM Disc Passage-Tutorial.